

УДК 071

УДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ ТОВАРІВ IMPROVEMENT OF ANALYTICAL ACCOUNTING OF GOODS

ЕСИПЕНКО Л.О.*

Сумський державний університет

Визначено, що саме облікове відображення торгівельних запасів дозволяє зробити управління товарними запасами більш ефективним. Підприємства торгівлі можуть самостійно обирати спосіб включення транспортно-заготівельних затрат до собівартості товарів, а також базу їх розподілу. Актуальність теми дослідження визначається значним впливом методів розподілу транспортно-заготівельних витрат на собівартість реалізованих товарів, що впливає на прийняття рішень щодо ціноутворення та структури продаж. На підставі дослідження класифікації товарних запасів, зроблено висновок, що товарні запаси в процесі обліково-аналітичного відображення потрібно розглядати всебічно, з урахуванням усіх можливих варіантів їх формування та використання.

Ключові слова: аналітичний облік, транспортно-заготівельні витрати, облік, способи розподілу, підприємства роздрібної торгівлі.

Customer registration is determined that the display of commercial stocks allows making inventory management more efficient. Trading enterprises can independently choose the way of including transportation and procurement costs in the cost of sold goods, as well as their distribution base. Background study determined a significant influence of the distribution methods of transportation and procurement costs to cost of goods sold, which affects decisions on pricing and sales structure. Based on the research of classification of inventory, concluded that inventories in the accounting and analytical reflection should be considered comprehensively, taking into account all possible options for their development and use.

Key words: analytical accounting, transportation and procurement expenses; accounting; methods of distribution; the enterprises of retail trade.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В жорстких умовах конкурентного середовища кожен підприємець зацікавлений в пошуку чинників, що сприяють підвищенню його конкурентних позицій в галузі та в регіоні в цілому. Торгівельна діяльність передбачає отримання прибутку, що залежить від асортименту товарів. Це обумовлює актуалізацію питання правильності організації бухгалтерського обліку наявності та руху товарів, ефективності використання товарних запасів. Оскільки лише за умови формування оптимальних форм і методів бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю руху товарів може бути досягнуте ефективне управління товарними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленням питань, пов'язаних з обліком реалізації товарів, визначенням фінансових результатів та проблемам бухгалтерського обліку придіяли вітчизняні вчені: Ф.Ф. Бутинць, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, В.І. Єфименко, І.В. Жиглей, М.В. Кужельний, В.Г. Линник, В.М. Мурашко, В.М. Пархоменко, Л.К. Сук, В.Я. Савченко, В.В. Сопко та ін., Питанням обліку товарних запасів присвячено цілу низку праць вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Вериги, О.А. Зоріна, І.Ю. Осадчий, Л.К. Сук, Н.В. Хоменко та інших.

Формулювання цілей статті. Теоретико-методологічне узагальнення та розроблення практичних рекомендацій з удосконалення аналітичного обліку руху товарів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення вартості дає важливу інформацію, яка відображає призначення або склад окремого продукту, відповідність товару вимогам споживачів, його споживчу цінність. У зв'язку з цим оцінка вартості дозволяє проаналізувати підсумки діяльності торгівельного підприємства, проконтролювати означені

* Науковий керівник – Овчарова Н.В., к.е.н., старший викладач

операції, порівняти результати з запланованими та виявити можливі шляхи підвищення ефективності діяльності. Крім того формування оптимального механізму формування та обліку реальної вартості товарів може змотивувати співробітників на збільшення обсягів продажу та скоординувати діяльність з метою підвищення прибутковості підприємства в цілому.

Відповідно до чинних нормативних актів для цілей обліку первісна вартість запасів товарно-матеріальних цінностей визначається як сума витрат, які прямо або побічно пов'язані з придбанням відповідних активів і доведенням їх до придатного для використання стану, а також доставки їх до місця призначення. Такі витрати можуть або безпосередньо включатися в собівартість придбаних за плату товарів, або ж враховуватися загальною сумою на окремому субрахунку з метою їх розподілу.

В таких умовах зростає роль аналітичного обліку товарних запасів. Для організації аналітичного обліку на підприємстві спочатку потрібно на підставі первинних документів з придбання товарів (рахунки-фактури, договору, митних документів, товарно-транспортних документів) точно сформулювати дані у відомості аналітичного обліку, для чого необхідно:

1. Відсортувати товари в розрізі одиниць бухгалтерського обліку (за найменуваннями, за групами (видами) або, якщо так зручніше, - по постачальниках. Якщо придбаний товар одного найменування, то в такому сортуванні немає необхідності.

2. Слідкувати за хронологією записів товарів, що мають однакове призначення та однакові умови використання. Реєстрація записів в хронологічному порядку важлива, тому що собівартість придбаного товару може коливатися протягом облікового періоду (місяця).

3. Включити в вартість товару витрати безпосередньо пов'язані з його придбанням (ввізне мито, неповернені непрямі податки в зв'язку з придбанням товару, ТЗВ та інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням товару). Якщо надходить партія товарів, що містить кілька найменувань, то потрібно буде здійснювати розподіл таких витрат. Розподіл проводиться відповідно до частки вартості кожного найменування товарів в загальній вартості придбаної партії товарів. Приклад такого розподілу буде розглянуто на прикладі далі.

4. Формувати дані у відомостях аналітичного обліку. При цьому вважаємо за необхідне включення витрат на інформаційні, посередницькі та інші подібні послуги, пов'язані з пошуком і придбанням товарів, до первісної вартості товарів за статтею ТЗВ. По-перше, тут такі витрати знаходяться на своєму місці. По-друге, це дозволить формувати точне значення первісної вартості придбаних товарів. При цьому необхідно розділити витрати на постачання від витрат на збут.

Розглянемо можливі способи відображення таких витрат за статтею ТЗВ. В статтю ТЗВ входять три основних підпункту:

1. Витрати на заготівлю товарів;
2. Витрати на перевезення;
3. Витрати по страхуванню ризиків транспортування товарів.

В «Товарно-заготівельні витрати» включаються суми, що сплачуються за інформаційні, посередницькі та інші подібні послуги, пов'язані з пошуком і придбанням товарів. Найбільш поширеними витратами по оплаті послуг сторонніх організацій, пов'язаних з придбанням товарів, є:

– витрати на інформаційні послуги з пошуку необхідного покупцеві товару, або з пошуку постійних постачальників (партнерів по постачанню) необхідного товару. Зазвичай в цьому випадку між замовником і виконавцем таких послуг укладається договір на інформаційно-довідкове обслуговування;

– витрати на посередницькі послуги, пов'язані з придбання товару. Як правило, такі витрати є винагородою повіреного, яке виплачується покупцем товару за договором доручення.

У разі, коли витрати на заготівлю товарів неможливо прямо віднести до товару (наприклад, коли інформаційні або посередницькі послуги надаються протягом будь-якого, визначеного договором, терміну та їх вартість не залежить від кількості наданих послуг), у відношенні таких витрат потрібен розподіл. За базу розподілу можуть виступати або кількість придбань товару (наданих послуг), або вартість кожного придбаного товару. Коли базою розподілу виступає кількість придбаних товарів, тоді витрати на надання таких послуг діляться на базу розподілу і отримана сума включається до первісної вартості кожного придбання.

Наприклад, якщо договірна вартість інформаційних послуг становить 1000 грн., Термін надання послуг дорівнює одному місяцю і за цей місяць знайдено 10 постачальників товару, то в первісну вартість такого постачання включається 100 грн. ($1000: 10 = 100$ грн.).

Як правило розподіл таких витрат проводиться пропорційно вартості придбаних товарів. В цьому випадку визначається сумарна вартість придбаних за відповідний період товарів, потім визначаються частки кожного придбання в сумарній вартості. Відповідно до таких часток і буде проводитися розподіл.

Наприклад, винагорода посередника за надання послуг з придбання товарів протягом місяця становить 1000 грн. Протягом місяця здійснено три придбання товарів:

- вартістю 10 000 грн.;
- вартістю 20 000 грн.;
- вартістю 30 000 грн.

Загальна вартість товарів 60 000 грн.

Частки, відповідно до яких буде проводитися розподіл, складуть відповідно 0,17; 0,33; 0,5. Таким чином, витрати в 1000 грн. будуть розподілені відповідно на 170, 330 і 500 грн.

Відображення в бухгалтерському обліку витрат, що входять до підpunkту «Витрати на перевезення», є самим непростим при обліку ТЗВ, особливо, за умови ручної обробки інформації. Тому ведення своєчасного і якісного обліку ТЗВ забезпечує реальне відображення первісної вартості товарних запасів.

Якщо розглядати умовний приклад, то процес розподілу ТЗВ здається простим, але з огляду на розмір поставок і асортимент товарів, такий процес розподілу ускладнюється, особливо якщо на підприємстві використовується реєстр по аналітичному обліку руху товарів, що не відображає процес формування первісної вартості товарів.

Отже, для обліку зазначених елементів пропонуємо використовувати відомість по формуванню первісної вартості товарів, придбаних за плату. Використання цієї відомості дозволить полегшити роботу бухгалтера з формування первісної вартості. Вставляючи формулу розподілу витрат, можна отримати первинну ціну одиниці товару, що надійшов. Зазначений реєстр відображає заготівельні витрати, їх розподіл, первісну вартість по кожній поставці і ціну одиниці товарів.

До «Витрати зі страхування» відносяться витрати по страхуванню ризиків транспортування товарів у вигляді відрахувань страховим організаціям. Такі розрахунки проводяться через субрахунок 655 «За страхуванням майна».

Дані для аналітичного обліку ТЗВ накопичуються з первинних документів. Часто у бухгалтерів виникають ситуації, коли первинні документи на товарно-заготівельні витрати надходять на підприємство із запізненням (в кінці місяця або ж в наступному місяці). А товар продається з інтервалом в декілька днів. Виникає питання: як же сформуванню первісну вартість товарів. Розглянемо один з можливих способів планування ТЗВ, а саме витрат на перевезення, тому що витрати на заготівлю та витрати на страхування визначити неважко і фактично. Нормативні ТЗВ розраховуються шляхом множення нормативу ТЗВ на фактичну величину бази розподілу. Розрахунок нормативу витрат на перевезення відбувається наступним чином:

1. Вибирається база розподілу (тонно-кілометрів).
2. Підраховується величина бази розподілу за рік.
3. Підраховується величина витрат на перевезення за рік.
4. Для підрахунків величини витрат на перевезення і величини бази розподілу використовується статистика підприємства за попередні роки.

Надалі для полегшення аналізу пропонуємо підприємству вести облік таких величин в накопичувальній відомості.

З огляду на те, що бухгалтерська програма дає можливість отримати перелік всіх операцій за будь-який обраний відрізок часу по конкретному підприємству-перевізнику, можна додатково вказувати в назві господарських операцій кількість тонно-кілометрів. Наприклад: «Послуги з перевезення 750 т/км». Тоді, в кінці року, отримавши перелік всіх операцій за рік потрібно буде арифметично підрахувати т\км і витрати.

1. Розраховується норма витрат на перевезення шляхом ділення величини витрат на перевезення на величину бази розподілу.

Наприклад, було підраховано, що за минулий рік величина бази розподілу склала 40000 тонно-кілометрів, а величина витрат на перевезення - 20000 грн., Таким чином норма витрат на перевезення $K_{пр}$ дорівнює: $20000 \text{ грн.} / 40000 \text{ т-км} = 0.5$.

2. При необхідності $K_{пр}$ коригується залежно від прогнозу на майбутній рік. Наприклад, після коригування був прийнятий $K_{пр} = 0,4 \text{ грн} / \text{т-км}$.

Розрахований таким чином норматив витрат на перевезення істотно полегшує ведення аналітичного обліку. Ще не знаючи фактичної величини витрат на перевезення, бухгалтер може швидко визначити початкову вартість придбаних товарів.

Величина нормативних витрат на перевезення розраховується швидко і просто (якщо знати вага товару і приблизну відстань перевезення). Наприклад: $(100 \text{ шт} * 0,05 \text{ т}) * 75 \text{ км} * 0,4 = 150 \text{ грн}$.

На початку даний механізм щодо плануванню витрат здається складним, але як тільки планування здійснено і отримані відповідні норми розподілу, процес бухгалтерського обліку таких витрат стає досить простим. Спрощує цей процес і використання запропонованої накопичувальної відомості.

Утворені відхилення фактичних витрат на перевезення від нормативних (планових) списуються на собівартість реалізації товарів в кінці звітної періоду (наприклад, податкового кварталу), коли формується фінансовий результат. Для обліку відхилень пропонуємо використовувати порівняльну відомість. Дана відомість дозволяє накопичити дані про нормативний списання ТЗВ по кожній поставці і відобразити фактичні значення витрат. При цьому в запропонованому реєстрі відображаються можливі відхилення по кожній операції і наростаючим підсумком за звітний місяць. Це дозволяє реально розраховувати ТЗВ. Порівняльні відомості в кінці місяця дадуть змогу без зайвих зусиль зробити коригувальні кореспонденції: сторнування чи додаткове проведення.

Таким чином, ефективна організація аналітичного обліку не лише дозволить більш повно формувати вартість товарів, розподіляти транспортно-заготівельні витрати, здійснювати контроль за діяльністю матеріально-відповідальних осіб, але і дозволить поліпшити інформаційне забезпечення процесу управління торговельними запасами та сприятиме підвищенню ефективності операційної діяльності підприємства в цілому.

УДК: 336.015 (075.8)

УДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ПІДПРИЄМСТВ ТА БАНКІВ

IMPROVEMENT OF CREDIT RELATIONS OF ENTERPRISES AND BANKS

ЖАДАН А.О.*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

В статті зроблено оцінку стану кредитування підприємства авіабудування, надано рекомендації щодо удосконалення кредитних відносин підприємств та банків. Потенційні можливості доступу підприємств до банківських кредитів визначається наступними чинниками – вартістю кредитних ресурсів комерційних банків, наявністю надійного забезпечення, спроможністю позичальника виконати умови кредитного договору.

* Науковий керівник – Малій О.Г., к.е.н., доцент